

До разової спеціалізованої вченої ради

Національного університету

«Одеська юридична академія»

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри

трудового права та права соціального забезпечення

Національного університету «Одеська юридична академія»

Пожарової Оксани Вікторівни

на дисертацію Точило Катерини Сергіївни

**«Контроль роботодавця за виконання працівниками трудових
обов'язків»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю

081-Право

Актуальність теми дослідження. Введення воєнного стану на території нашої країни вимагає особливої уваги до регулювання трудових відносин, оскільки зачіпає життєві інтереси мільйонів громадян. З метою збалансування інтересів держави, роботодавців та працівників у такі складні часи було прийнято низку нових законів та внесено зміни до вже існуючих, які допомагають спростити певні процедури, розширюючи можливості роботодавців та гарантії прав працівників.

Приймаючи працівника на роботу, роботодавець зацікавлений саме у його висопродуктивній та сумлінній роботі, свідомому ставленні до роботи, а також можливості правомірно контролювати виконання працівниками їх трудових обов'язків на робочому місці. Водночас питання контролю діяльності працівника на робочому місці роботодавцем, враховуючи право працівника на таємницю приватного життя, приватної кореспонденції та контролю за персональними даними, залишаються актуальними.

Тому обраний дисертанткою напрям дослідження щодо створення належної нормативної основи контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків є своєчасним, а всі отримані автором результати наукових пошуків є новими й мають важливе значення для розвитку теорії трудового права, правотворчої та правозастосовної діяльності.

Теоретичні та практичні питання теми дисертації досліджувалися у межах виконання плану науково-дослідної роботи кафедри трудового права та права соціального забезпечення «Проблеми забезпечення трудових та інших соціальних прав у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021-2025 роки (державний реєстраційний номер 0122U000266).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації. Дисертаційна робота К.С. Точило є спеціальним комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем правового регулювання контролю роботодавця за здійсненням працівниками трудових обов'язків.

Розроблені автором і викладені у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації мають високий рівень обґрунтованості. Дисертанткою опрацьовано значну кількість наукових праць із теорії права, конституційного права, адміністративного права, трудового права, цивільного права, інших галузей системи права України, актів чинного законодавства України та законодавства окремих зарубіжних країн, матеріалів судової практики.

При дослідженні питань тематики дисертації, у кожному конкретному випадку авторка критично осмислює здобутки науковців, обов'язково висловлюючи при цьому свою думку. Зроблені у дисертації висновки та рекомендації логічні і є результатом всебічного та об'єктивного аналізу досліджуваних питань, здійсненого за допомогою сучасного наукового

інструментарію. У процесі дослідження авторкою застосовано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, обрані з урахуванням мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження. Тому їх використання дозволило всебічно науково обґрунтувати теоретичні, методологічні та практичні аспекти актуальної теми контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків.

Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення актів чинного законодавства України, проєкту Трудового кодексу України в частині здійснення роботодавцем контролю за виконанням працівниками трудових обов'язків, при викладанні навчальних дисциплін «Трудове право України», «Захист трудових прав», «Трудові спори», підготовці навчальних і навчально-методичних видань, тематики курсових робіт.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, що містять 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (217 найменувань), додатку. Загальний обсяг дисертації становить 201 сторінку, з яких основного тексту – 173 сторінки.

Структура дисертації К.С. Точило не викликає заперечень. Виклад змісту дисертації логічний та послідовний.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної тематики, сформульовано мету роботи та задачі дослідження, подано коротку характеристику результатів дослідження, ступінь їх апробації та публікації.

У першому розділі дисертації викладено огляд нормативної основи контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків, сформульовано основні ознаки та принципи контролю, здійснено класифікацію його видів, визначено поняття та значення.

У другому розділі детально проаналізовано сам механізм здійснення контролю роботодавцем за виконанням працівниками трудових обов'язків через конкретизацію таких його елементів, як: суб'єкт контролю; об'єкт

контролю; форми і способи здійснення контролю; загальні вимоги до контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків; особливості здійснення контролю роботодавця за виконанням трудових обов'язків окремими категоріями працівників.

Усі поставлені завдання у дисертаційній роботі виконані в повному обсязі, зроблені відповідні висновки та сформульовані пропозиції щодо правової регламентації контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків у чинному КЗпП України, проєкті Трудового кодексу України з урахуванням зарубіжного законодавчого досвіду та практики його застосування.

Позитивно слід відмітити проведений дисертанткою аналіз судової практики Європейського суду з прав людини, Верховного Суду, місцевих судів.

Наукова новизна одержаних результатів. Вперше у вітчизняній науці трудового права проведено комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем правового регулювання контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків.

Варто підтримати визначення дисертанткою поняття контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків у декількох значеннях, а саме:

як функції роботодавця;

як процесу забезпечення досягнення визначених цілей;

як системи різних за формою дій;

як діяльності роботодавця із спостереження та перевірки виконання працівниками трудових обов'язків

Проаналізовані авторкою дефініції поняття «контроль», які сформульовані у науковій літературі, дозволили авторці не тільки сформулювати поняття контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків, а й з'ясувати його властивості, ознаки та значення як виду внутрішнього контролю.

Заслужують на увагу запропоновані дисертанткою основні ознаки контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків:

внутрішній характер контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків;

наявність чітко визначеної мети контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків;

особливий суб'єкт контролю – роботодавець, а також специфічний об'єкт – виконання працівниками трудових обов'язків за визначеною у трудовому договорі трудовою функцією;

наявність створених та забезпечених роботодавцем умов для належного виконання працівниками трудових обов'язків;

здійснення контролю у визначених чинним законодавством, локальними правовими актами формах із дотриманням установлених вимог;

наявність законних способів і засобів, якими забезпечується здійснення такого контролю;

постійний і превентивний характер здійснення контролю роботодавцем;

можливість оперативного втручання суб'єкта контролю у діяльність працівника та застосування необхідних заходів реагування у разі виявлення порушень, відхилень від установлених норм і правил або їх загрози.

Дисертантка слушно наголошує, що головними принципами здійснення контролю роботодавцем за виконанням працівниками трудових обов'язків є такі: законність; доцільність; систематичність; наявність інформативного зв'язку між роботодавцем та працівником; об'єктивність здійснення; цілеспрямованість застосування; дотримання роботодавцем установлених меж і вимог до здійснення контролю за виконанням працівниками трудових обов'язків; гласність способів і засобів.

Варто також погодитись з критеріями, які запропонувала дисертантка для класифікації видів контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків: 1) залежно від чисельності контрольованих суб'єктів –

загальний та вибірковий; 2) за часом і ступенем охоплення контролем працівників – суцільний, комплексний контроль; періодичний контроль; тематичний, епізодичний контроль; 3) за способом здійснення – усний контроль; письмовий контроль; контроль за допомогою технічних засобів спостереження; цифровий контроль; 4) за формами здійснення контролю – спостереження; аналіз; перевірка і оцінка; 5) за стадіями застосування – попередній, превентивний контроль; поточний контроль; прикінцевий контроль.

Цікавим є висновок про те, що об'єктом контролю роботодавця є не сам працівник, а ефективне і якісне виконання працівником трудових обов'язків, установлених законодавством про працю, локальними правовими актами, нормативними актами роботодавця, трудовим договором (контрактом);

Позитивно слід відмітити пропозиції дисертантки щодо необхідності законодавчого закріплення контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків у вигляді окремої статті з відповідною назвою в чинному КЗпП України, проєкті Трудового кодексу України та її змісту.

Повнота викладених наукових положень в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації, висновки та рекомендації К.С. Точило достатньо повно представила у 16 наукових публікаціях, а саме: 3-х статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, а також у 13-х тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Вищевказане дозволяє стверджувати, що представлена на рецензування дисертація є самостійним, завершеним науковим дослідженням, результати якого достатньою мірою апробовані.

Погоджуючись в цілому із стратегією та тактикою наукового пошуку, у порядку наукової дискусії вважаю за доцільне зупинитись на деяких питаннях, які потребують уточнення при публічному захисті дисертації.

По-перше, у підрозділі 1.1 дисертації при розкритті питання про ознаки трудових правовідносин авторці доцільно було б звернути увагу на окремі

категорії працівників, правове регулювання трудових відносин яких має певні особливості, наприклад: жінки, особи з інвалідності, неповнолітні тощо. З огляду на це, чи повинні бути відмінності при застосуванні контролю роботодавця за виконанням цими категоріями працівників своїх трудових обов'язків?

По-друге, аналізуючи цілу низку нових законів, які були прийняті останнім часом в Україні з метою вдосконалення трудового законодавства, слід констатувати, що вони спрямовані також на створення сприятливих умов для роботодавців, хоча питання контролю роботодавців за роботою працівників на робочому місці у більшості з них залишилися поза увагою законодавця. Чи достатньо тільки закріплення контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків на законодавчому рівні? Яка роль локального регулювання контролю роботодавця у нормативній основі його здійснення? Як мають співвідноситися централізоване і локальне регулювання в цій сфері?

Проте слід визнати, що наведені зауваження не впливають на позитивну оцінку дисертації та можуть бути предметом подальших наукових досліджень авторки.

Загальний висновок про дисертацію К.С. Точило. Дисертація Катерини Сергіївни Точило на тему «Контроль роботодавця за виконання працівниками трудових обов'язків» виконана на високому науково-теоретичному рівні, є завершеною науковою працею, яка містить низку нових, актуальних та достовірних результатів, що свідчать про її складність, комплексність та важливе значення для розвитку науки трудового права.

У дисертації та наукових публікаціях К.С. Точило *відсутні порушення академічної доброчесності*. В дисертаційній роботі висвітлено достовірну інформацію про результати наукової діяльності, що свідчать про особистий вклад авторки в юридичну науку.

Вдалий вибір у досліджуваних питань, їх актуальність, розумне співвідношення теоретичних міркувань та прикладів із судової практики, логічне викладання матеріалу, обґрунтованість наукових висновків розширюють і поглиблюють існуючі знання про сутність та особливості правового регулювання у сфері контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків.

Вищевказане дозволяє стверджувати, що представлена на рецензування дисертація на тему «Контроль роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків», подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року), п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її авторка, Точило Катерина Сергіївна, заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 081-Право.

Рецензент:

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри трудового права

та права соціального забезпечення

Національного університету

«Одеська юридична академія»

Оксана ПОЖАРОВА